

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجه ی دکترای عمومی در رشته ی پزشکی

عنوان:

ارزیابی فرایند سوگ و افکار خودکشی در خانواده افراد دارای خودکشی منجر به فوت در

شهرستان اردبیل در سال ۱۴۰۰

نگارش:

امیر حاجی سلیمانی

اساتید راهنما:

دکتر فرشید شهریاری

دکتر مهریار ندرمحمدی

بهمن ۱۴۰۱

شماره پایان نامه: ۰۱۰۰۸

تقدیم به

پدر و مادرم

این دوتکیه گاه بزرگ زندگیم ، که هر چه دارم مدیون
همراهی و زحمات بی دریغ آنهاست.

اساتید ارجمندم

که همواره با چراغ علمشان روشنی بخش تاریکی جهل
بوده اند

سپاسگزاری

سپاس خدای را که سخنوران ، درستودن او بمانند و شمارندگان ، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان ، حق او را گزاردن نتوانند . اکنون که باید آغازی بر یک پایان بنگارم ، بر خود لازم می دانم که از استادان عزیزم به خاطر راهنماییهای ارزشمند نهایت تشکر و قدردانی را نمایم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
۳	فصل اول
۴	۱-۱ اهمیت موضوع و انگیزه ی تحقیق
۷	۲-۱ اهداف و فرضیات طرح
۷	۱-۲-۱ هدف کلی طرح
۷	۱-۲-۲ اهداف اختصاصی طرح
۷	۳-۲-۱ اهداف کاربردی
۸	۴-۲-۱ فرضیات یا سؤالات تحقیق
۸	۳-۱ تعریف واژه‌های اختصاصی
۱۲	فصل دوم
۱۳	۲-۱ مبانی نظری
۱۳	۲-۱-۱ مقدمه
۱۵	۲-۱-۲ واکنش ها و ویژگی های سوگ
۱۸	۳-۱-۲ سوگ بعد از خودکشی در بازماندگان
۱۹	۴-۱-۲ نیاز به درک، احساس گناه و حس مسئولیت

۲۰	..... ۵-۱-۲ طرد شدن، حس رها شدن و خشم
۲۱	..... ۶-۱-۲ انگ (استیگما) مربوط به خودکشی
۲۲	..... ۷-۱-۲ ترومای روانی در بازماندگان
۲۲	..... ۸-۱-۲ خطر خودکشی در بازماندگان
۲۳	..... ۹-۱-۲ سوگواری عارضه دار (CG) در بازماندگان خودکشی
۲۴	..... ۱۰-۱-۲ پیامدهای رفتاری در بازماندگان
۲۵	..... ۱۱-۱-۲ گروه‌های حمایت‌کننده
۲۶	..... ۱۲-۱-۲ درمان مناسب در سوگ خودکشی همراه با افسردگی یا اختلال استرس پس از سانحه
۲۷	..... ۱۳-۱-۲ سوگ خودکشی و سوگواری عارضه دار
۲۹	..... ۲-۲-۱ مطالعات پیشین داخلی
۲۹	..... ۲-۲-۲ مطالعات پیشین خارجی
۳۰	..... ۱-۳-۲ نتیجه‌گیری
۳۲	..... فصل سوم:
۳۲	..... ۳-۱ نوع مطالعه
۳۳	..... ۲-۳ جامعه آماری و روش نمونه‌گیری
۳۴	..... ۳-۳ روش جمع‌آوری اطلاعات
۳۵	..... ۴-۳ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها و بررسی آماری
۳۶	..... ۵-۳ ملاحظات اخلاقی
۳۶	..... ۶-۳ متغیرهای مطالعه

۳۹	فصل چهارم :
۳۹	۱-۴ مقدمه .....
۴۱	۲-۴ ویژگی های دموگرافیک شرکت کنندگان .....
۴۲	۳-۴ نتایج حاصل از پرسشنامه های افکار خودکشی بک و تجربه ی سوگ .....
۴۹	۱-۳-۴ تعیین میزان افکار خودکشی در پدران افراد خودکشی کرده .....
۵۰	۲-۳-۴ تعیین میزان افکار خودکشی در مادران افراد خودکشی کرده .....
۵۱	۳-۳-۴ تعیین میزان افکار خودکشی در خواهران و برادران افراد خودکشی کرده .....
۵۳	۴-۳-۴ تعیین میزان احساس گناه در اعضای خانواده افراد خودکشی کرده .....
۵۴	۵-۳-۴ تعیین میزان نگرانی اعضای خانواده افراد خودکشی کرده از قضاوت دیگران در مورد دلیل فوت .
۵۵	۶-۳-۴ تعیین میزان خجالت و شرمندگی در اعضای خانواده افراد خودکشی کرده .....
۵۶	۷-۳-۴ تعیین میزان احساس بدنامی در اعضای خانواده افراد خودکشی کرده .....
۵۷	۸-۳-۴ تعیین میزان احساس ترک شدن در اعضای خانواده افراد خودکشی کرده .....
۵۷	۹-۳-۴ تعیین میزان سوگ عارضه دار در اعضای خانواده افراد خودکشی کرده .....
۵۹	فصل پنجم: .....
۶۰	۱-۵ بحث .....
۶۴	۲-۵ محدودیت مطالعه .....
۶۵	۳-۵ نتیجه گیری .....
۶۶	۴-۵ پیشنهادات .....
۶۶	۱-۴-۵ پیشنهادات برخواسته از مطالعه .....

۶۶ ..... ۲-۴-۵ پیشنهادات برای پژوهش های آتی

۶۷ ..... منابع

فهرست جداول، اشکال و نمودارها

- جدول ۱-۳: متغیرهای به کار رفته در این پژوهش ۳۶
- جدول ۱-۴: اطلاعات دموگرافیک شرکت کنندگان ۴۰
- جدول ۲-۴: نمره ی کلی و نمره ی ابعاد پرسشنامه ی تجربه ی سوگ در شرکت کنندگان ۴۳
- جدول ۳-۴: میانگین نمرات پرسشنامه ی تجربه ی سوگ در شرکت کنندگان به تفکیک نسبت و ابعاد ۴۴
- جدول ۴-۴: تفسیر پرسشنامه های افکار خودکشی بک و تجربه ی سوگ در شرکت کنندگان ۴۵
- جدول ۵-۴: تفسیر پرسشنامه تجربه ی سوگ در شرکت کنندگان به تفکیک نسبت با فرد متوفی ۴۶
- نمودار ۱-۴: فراوانی تجربه سوگ شرکت کنندگان به تفکیک نسبت با فرد متوفی ۴۷
- جدول ۶-۴: تفسیر پرسشنامه ی افکار خودکشی بک در شرکت کنندگان به تفکیک نسبت با فرد متوفی ۴۸
- نمودار ۲-۴: فراوانی شرکت کنندگان در پرسشنامه افکار خودکشی بک به تفکیک نسبت با فرد متوفی ۴۹
- نمودار ۳-۴: تعیین میزان افکار خودکشی در بین پدران افراد خودکشی کرده ۵۰
- نمودار ۴-۴: تعیین میزان افکار خودکشی در بین مادران افراد خودکشی کرده ۵۱
- نمودار ۵-۴: تعیین میزان افکار خودکشی در بین برادران افراد خودکشی کرده ۵۲
- نمودار ۶-۴: تعیین میزان افکار خودکشی در بین خواهران افراد خودکشی کرده ۵۳
- جدول ۷-۴: میزان بعد احساس گناه در اعضای خانواده افراد خودکشی کرده ۵۴
- جدول ۸-۴: میزان بعد نگرانی اعضای خانواده افراد خودکشی کرده از قضاوت دیگران در مورد دلیل فوت .. ۵۵
- جدول ۹-۴: تعیین میزان خجالت و شرمندگی در اعضای خانواده افراد خودکشی کرده ۵۶
- جدول ۱۰-۴: میزان بعد احساس بدنامی در اعضای خانواده افراد خودکشی کرده ۵۷
- جدول ۱۱-۴: میزان احساس ترک شدن در اعضای خانواده افراد خودکشی کرده ۵۸

فهرست اختصارات و کلمات کلیدی:

AAS: American Association of Suicidology

AFSP: American Foundation for Suicide Prevention

CBT: Cognitive Behavioral Therapy

GEQ: Grief Experience Questionnaire

CG: Complicated Grief

CGT: Complicated Grief Therapy

MDD: Major Depressive Disorder

PTSD: Posttraumatic Stress Disorder

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

WHO: World Health Organization

ارزیابی فرایند سوگ و افکار خودکشی در خانواده افراد دارای خودکشی منجر به فوت در شهرستان اردبیل در سال ۱۴۰۰

چکیده

زمینه: با توجه به اینکه بازماندگان افراد دارای خودکشی منجر به فوت از میزان آسیب روانی بالایی برخوردار اند، توجه زیادی به مطالعه ی فاکتورهای مستعد کننده در خودکشی وجود دارد.

هدف: هدف از انجام این مطالعه ارزیابی فرایند سوگ و افکار خودکشی در خانواده افراد دارای خودکشی منجر به فوت در شهرستان اردبیل در سال ۱۴۰۰ بود.

مواد و روش کار: جامعه ی آماری این مطالعه، کلیه بستگان درجه ی یک افراد با خودکشی منجر به فوت بودند. پرسشنامه ها تا حداقل ۶ ماه و حداکثر بعد از یک سال از وقوع خودکشی تکمیل گردید. تمام شرکت کنندگان با استفاده از آزمون افکار خودکشی بک و پرسشنامه تجربه سوگ مورد بررسی قرار گرفتند.

نتایج: تعداد ۲۱۱ نفر از بستگان درجه اول خودکشی های منجر به فوت در سال ۱۴۰۰ وارد مطالعه شدند که از این تعداد ۱۰۴ نفر مرد و ۱۰۷ نفر زن بودند. متوسط سن شرکت کنندگان در مطالعه $42/28 \pm 11/76$ محاسبه گردید و میانگین نمره کل پرسشنامه تجربه سوگ $81/62 \pm 12/46$ بدست آمد. از نظر زیرمقیاس های پرسشنامه، ابعاد زیر بیشترین امتیاز را در بین بستگان درجه یک خودکشی کنندگان منجر به فوت کسب نمودند: بعد احساس گناه، بعد تلاش برای توجیه و کنار آمدن. از نظر نمره کلی پرسشنامه در ۷۰ نفر تجربه سوگ متوسط، در ۳۱ نفر تجربه سوگ کم و در ۱۰ نفر تجربه سوگ زیاد گزارش گردید. براساس پرسشنامه افکار خودکشی بک،

۱۵۴ نفر از شرکت کنندگان افکار خودکشی نداشتند، ۳۰ نفر احتمال خودکشی با ریسک پایین، ۲۲ نفر احتمال خودکشی با ریسک بالا، ۵ نفر قصد اقدام به خودکشی داشتند.

نتیجه گیری: طبق نتایج حاصل از این مطالعه، اکثریت افراد تجربه سوگ متوسط داشتند و بیشترین نمره به بعد احساس گناه اختصاص داشت؛ هم چنین اکثر شرکت کنندگان افکار خودکشی نداشتند.

کلمات کلیدی: خودکشی - بستگان - درجه - یک - سوگ